

GLOSSA DE JOSÉ MARÍA CAGIGAL (1928-1983): UN INTEL·LECTUAL EN ACCIÓ*

Dr. Javier Olivera Betrán

Director de la revista "Apunts d' Educació Física i Esports"

José María Cagigal fou un home del seu temps que es va avançar al seu temps. Persona educada, arrelada en els més sòlids valors de la moral cristiana i en els principis tradicionals, va gaudir d'una acurada educació a l'Espanya de la postguerra. La seva constant inquietud pel saber, afavorida pels seus contactes a l'estranger i la seva privilegiada posició tant en el panorama nacional com en els fòrums internacionals de l'educació física i l'esport, li van proporcionar una magnífica i permanent formació.

El seu comportament fou un fidel calc de la seva educació: prudent, respectuós amb els altres, educat, conservador, religiós, sensible, humà, afectuós, bon comunicador i entregat, qualitats a les quals afegia la seva cortesia social, un estil elegant i un caràcter seductor. Amb el temps i l'augment de les dificultats (última etapa de la seva vida), els seus trets caracterials es van tenyir de cert egocentrisme (egòlatra per moments), vehemència i intransigència que, de vegades, va derivar en actituds autòcrates, clasistes i de confrontació.

Cagigal és un home recordat per la seva timidesa, caràcter alegre, esperit entusiasta i per la seva sensibilitat humana i artística. Va impressionar als seus col·legues per la seva vasta cultura, la capacitat de comunicació i el seu apassionat amor per les belles arts: pintura, escultura, música, cant, etc., i últimament per l'ar-

queologia. Fou un eficaç ambaixador de la cultura espanyola i va aconseguir transmetre una imatge del nostre país que superava la realitat. És recordat per la seva capacitat en l'organització de congressos internacionals, per l'humanisme pedagògic que intentà transmetre a l'educació física i l'esport, per la seva representativitat internacional, per les seves inquietuds científiques, per la seva capacitat intel·lectual i per les seves originals solucions.

Home d'una sòlida formació clàssica fonamentada en l'humanisme cristià (la ideologia tradicional de l'Església catòlica), la transformaria després en un genuí humanisme esportiu. Cagigal es va formar en el neoescolasticisme, la doctrina oficial de l'Església de Roma, i va derivar cap el "personalisme" afirmant la preferència de la persona humana sobre les necessitats materials i les institucions col·lectives. Encara que també va rebre influències d'altres doctrines filosòfiques de l'època, es pot confirmar que la seva ideologia estava cimentada en l'humanisme cristià tenyit de personalisme, que el va portar a configurar el seu particular humanisme esportiu. Aquest se sustentava en la següent premissa: l'esport està al servei de l'home (i no a l'inrevés, com denunciava), i per això els resultats esportius, la competició, el rècord i el mateix esport estan per sota de l'home que és el més important.

Cagigal, home d'una profunda fe religiosa (encara que va patir certes crisis espirituals, que van ser superades), va actuar sempre amb convenciment cristià i fidelitat a les institucions eclesiàstiques (en especial les ordes religioses, i de manera molt especial la Companyia de Jesús) i al Papa, però sense estridències i amb un esperit obert i conciliador. La seva cosmovisió es basava en un antropocentrisme: l'home ocupant el centre del seu univers mental com a obra mestra de Déu a la Terra. Imbuït d'aquest esperit va considerar l'educació com l'eix fonamental de la formació de l'home, ja que per mitjà del procés educatiu l'ésser humà es converteix en una persona harmònica, vital, equilibrada, humana, religiosa i feliç.

Va construir el seu esquema ideològic en base a un sòlid triangle en els vèrtexs del qual es trobaven: l'home, l'educació i l'esport. L'home, pensa Cagigal, és la raó última de totes les coses a la Terra, però cal educar-lo convenientment per tal que arribi a la dimensió més perfecta, en un món tecnològic, dinàmic i canviant que afecta a la pròpia identitat de l'individu com a tal. L'educació tradicional queda desfasada en la resolució educativa de l'home en el món modern, i l'esport (i/o l'educació física) deu (en) constituir-se en el centre educacional de la persona.

En el pensament i en l'obra intel·lectual i fundacional de Cagi-

*Aquest treball correspon a algunes de les conclusions de la tesi doctoral de l'autor: José Mª Cagigal Gutiérrez (1928-1983). *Vida, obra y pensamiento en torno a la educación física y el deporte*.

gal he considerat tres etapes: la religiosopedagògica (1957-1966); la de transició o filosofico-científica (1966-1977); i la filosoficosociològica (1977-1983). Hi cabria una quarta que no va fer més que iniciar, la filosoficoeducativa (1983-...). En aquesta última etapa s'observa un seriós intent de variar la orientació de la seva obra i l'enfocament intel·lectual. Les altres tres etapes constitueixen canvis notables en la seva producció, orientació i disposició personal i professional que considero com a cicles vitals diferents.

Cagigal va gravitar intel·lectualment sobre certes fonts bibliogràfiques d'obres i autors relacionats amb l'educació física i l'esport que el van ajudar a construir el seu entrellat intel·lectual específic i elaborar un missatge. Les influències exteriors procedeixen de tres camps culturals diferents. En la bibliografia germànica destaquen especialment els següents autors: F.J.J. Buytendijk, Johan Huizinga, Carl Diem, Ommo Grupe, Hans Lenk, Gunther Lüschen, Josef Recla, Josef N. Schmitz i Hugo Rahner (aquest en la primera etapa). En la bibliografia anglosaxona, fonamentalment nord-americana, sobresurten les influències de: Brayant Cratty, Dorothy V. Harris, A.E. Jewett i, possiblement, R.N. Singer. A l'àrea cultural francòfona es distingeixen els següents autors: Pierre de Coubertin, Michel Bouet, Jean Le Boulch, G. Rioux i R. Chappuis (van publicar junts) i Pierre Seurin.

Quant als autors i obres nacionals, Cagigal no va seguir la línia oficialista del règim franquista en relació a l'educació física i l'esport, representada per un conjunt d'autors i obres que ell mai no va esmentar. Per aquest motiu, la llista d'autors i obres espanyols que esmenta Cagigal és més interessant per les omissions que per les presències, sobretot tenint en compte que es tracta d'un home amb càrrecs d'alta responsabilitat en l'àmbit de l'educació física i

l'esport. Cagigal es va recolzar molt més en els autors estrangers que en els nacionals, sent de destacar entre aquests a: Miguel Piernavieja per a la delimitació filològica del concepte esport i per als estudis històrics; Manuel García Ferrando per als estudis de sociologia esportiva empírica i Luis María Cazorla per als estudis institucionals i constitucionals de l'esport. En filosofia es va guiar per José Ortega i Gasset i Xavier Zubiri, i en psicologia aplicada al joc es va fonamentar en Juan José López Ibor (només en la primera etapa).

El seu missatge és humanista, optimista i redemptor. La seva màxima inquietud és la salvació de l'home (immers en un regressiu procés de deshumanització) a través de l'esport com a instrument educatiu de primera necessitat. La formació d'una nova elit d'educadors en una institució especial, l'INEF, per a cobrir aquesta importantíssima missió va constituir l'essència vital de la seva vida professional.

Va creure sempre, i així ho va defensar en els més alts fòrums internacionals, en una educació física humanista vinculada amb els valors olímpics que s'oposava frontalment a l'educació física tecnològica i empírica que dominava l'ambient intel·lectual i professional de la seva època. L'esport, centre d'aquesta educació física defensada per Cagigal, era l'activitat central, ja que com ell mateix indica en la seva primera obra (i després defensada en la resta de la seva producció intel·lectual, encara que amb altres termes) "*L'esport és una propietat metafísica de l'home*", *Hombres y Deporte*, 1957, pàg. 29; el subratllat és del propi autor). Aquesta visió humanista de l'educació física i/o l'esport fou molt ben acceptada en els circuits professionals internacionals i Cagigal va obtenir un notable reconeixement i un sòlid prestigi, a més d'unes destacades responsabilitats en càrrecs de representació en algunes de

les organitzacions més importants.

No en va Cagigal té en el seu haver una important obra fundacional, entre la qual destaca, al marge d'altres realitzacions, la creació de l'INEF de Madrid i la seva posterior direcció (1966-1977). Per la seva intensa activitat acadèmica i el seu protagonisme mundial com a centre organitzador d'importants actes a congressos de caràcter internacional (i també nacional ja que era una de les institucions estrella, en l'àmbit de l'educació física i l'esport, que disposava l'administració franquista), l'INEF es convertiria en un centre de gran prestigi internacional. Els ambients acadèmics i professionals internacionals confiaven que en l'INEF de Madrid, dirigit per la batuta de Cagigal, s'estava gestant la necessària reforma de l'educació física que anava a modificar profundament l'educació física del futur. En aquesta època l'INEF de Cagigal fou un lluminós far per al món de l'educació física i l'esport. Intel·lectual en el més ample sentit del concepte, amb un considerable cabdal d'idees que van cristal·litzar en plantejaments originals i un sens fi de projectes, no fou, tanmateix, un estratega polític, ni un gestor pràctic. Va dirigir i gestionar ens i institucions de primera línia a Espanya i a l'estranger, i ho va fer amb honestat i amb un talent molt personalista, encara que mai fou aquesta la seva autèntica vocació. Cagigal fou un prolífic pensador que va confiar, gairebé sempre, en l'administració pública per a canalitzar i desenvolupar els projectes que proposava sobre l'educació física i l'esport. Aquesta permanent actitud fou una de les seves utopies que va intentar corregir a partir d'un dels seus últims fracassos polítics més sonats (encara que mai es va alinear en la praxi del règim franquista ni va militar en cap partit polític de la democràcia), l'accés a la presidència del CSD al gener de 1980. Desen-

ganyat amb els continus embats polítics i escèptic amb els resultats de la democràcia, els últims anys de la seva vida van estar marcats pels projectes de caire privat que mai van acabar de cristal·litzar.

Molt afeccionat a l'esport en la seva doble faceta pràctica i com espectacle de masses, va convertir la seva afecció en vocació intel·lectual. Va configurar una completa anàlisi multidisciplinària de l'esport com a realitat social i individual. Va definir l'esport fins l'any 1971, data en què renunciava explícitament a fer-ho, dedicant-se a aprehendre, racionalitzar i humanitzar aquest fenomen universal (i una de les claus més identificadores d'aquest segle) en ambdós contextos: el social i l'individual. Entén que l'esport ha d'ajudar a la recerca de la identitat de l'home a la societat actual, ja que permet assajar models generals de la conducta humana i, alhora, l'esport constitueix un microcosmos adient per a poder estudiar l'home. Distingeix dos tipus d'esport, l'eport-espectacle i l'esport-pràctica, encara que ambdós tenen un substrat comú: el joc, l'activitat física i la competició; però cada un d'ells segueix línies divergents i conforma una realitat diferent amb els seus propis fins, estructures i plantejaments, encara que tots dos estan interrelacionats.

Cagigal considera que l'esport espectacle és un fidel reflex de la societat del nostre temps. Va criticar les seves desmesures (mercantilització, robotització, hipercompetitivitat, politització, etc.) i l'amenaçador procés de desludificació que, segons ell, patia (i que també afectava a l'esport-pràctica), encara que justificava la seva presència en la societat per ser un important canalitzador de tensions i agressivitats del col·lectiu humà. L'esport-pràctica (o segon camí de l'esport) el concebia com l'autèntic esport i s'havia de potenciar al màxim, ja que la seva pràctica representava una verita-

ble topada amb els més purs valors de l'ésser humà. L'esport pràctica era humanitzador i profundament educatiu, i considerat per Cagigal com la pràctica formativa per excel·lència en una educació física renovadora que, alhora, havia de ser el centre educacional de la persona.

Va treballar intrèpidament amb tots els mitjans al seu abast per dotar a l'educació física i l'esport del caràcter científic i humanístic del que mancaven. La creació de l'INEF de Madrid fou la plataforma institucional adient per a difondre el seu pensament i forjar una elit d'educadors físics que continuessin la seva obra. Convençut de la importància de l'esport i l'educació física en l'educació de la persona i, en conseqüència, de la seva extrema validesa intel·lectual, va promoure amb particular implicació personal la plena integració dels estudis d'educació física a la Universitat. El reconeixement de l'INEF com a centre universitari arrelat en les facultats de ciències humanes, fou un dels reptes més importants que va afrontar. L'altre gran repte politicoadministratiu escomès amb singular tenacitat fou la consideració de l'estatus de llicenciat universitari per als professionals de l'educació física que es graduaven a l'INEF.

El primer objectiu no el va poder aconseguir i, a més, li va suposar una gran decepció ja que l'INEF de Madrid va optar (sota la direcció de Fernando Vizcaíno) per la seva adscripció (una primera fórmula d'aproximació a la universitat) a la Universidad Politécnica, seguint una orientació tecnològica i no humanística com pretenia Cagigal. Tanmateix, després d'una activa participació en les negociacions amb els membres del Ministerio de Educación y Ciencia, sí que va poder veure coronada una altra de les seves grans aspiracions: el reconeixement de l'estatus de llicenciat en educació física (el 1981) per als estudiants graduats a l'INEF.

Cagigal, des de començament de la dècada dels seixanta fins la seva mort, va gaudir d'un considerable reconeixement internacional en els circuits polítics professionals de l'educació física i l'esport. A partir del seu nomenament com a director de l'INEF de Madrid es va iniciar una ascensió imparable fins als més alts càrrecs de responsabilitat en les principals organitzacions mundials. La seva representativitat com a director d'un centre modelic, el seu coneixement de les llengües modernes (francès, alemany, anglès i italià), la seva formació humanista, la seva capacitat intel·lectual, la seva competència organitzativa, el seu carisma personal i el seu missatge fonamentat en l'humanisme pedagògic, li van facilitar la via per a accedir als òrgans de direcció i decisió de les organitzacions internacionals de l'educació física i l'esport més importants de l'època.

De les vuitanta i escaig organitzacions internacionals de l'educació física i l'esport que existien a la seva època, Cagigal va pertànyer de manera directa i amb responsabilitat a dotze d'elles. A quatre més va participar de manera esporàdica, i va formar part, per invitació expressa, en algunes organitzacions d'indole nacional com l'"Academia del Deporte de Argentina" o la "Sociedad Mexicana de Filosofía". Destaquem la seva participació en cinc organitzacions: el Consell Internacional d'Educació Física i Esports de la UNESCO (CIEPS), la Societat Internacional de Psicologia de l'Esport (ISSP), la Federació Internacional d'Educació Física (FIEP), l'Acadèmia Olímpica Internacional (AOI) i l'Associació Internacional d'Escoles Superiors d'Educació Física (AIESEP).

En el Consell de la CIEPS va tenir sempre una posició molt consolidada, i va ser reelegit successivament fins a la seva mort. A la ISSP podem destacar la labor fundacional i orientativa en l'elaboració

dels primers passos de la psicologia de l'esport. A la FIEP fou el fill espiritual del líder indiscutible d'aquesta organització, Pierre Seurin. El seu missatge olímpic en la AOI i en les organitzacions lligades a l'olimpisme internacional com "Solidaritat Olímpica" fou de notable envergadura intel·lectual, promovent la reforma profunda del moviment olímpic. Finalment, fou en l'AIESEP on va tenir una actuació més rellevant ja que es va mantenir durant quinze anys ininterromputs en la presidència d'aquesta important organització. Una bona mostra de l'activa participació de Cagigal en els esdeveniments organitzats per les societats internacionals de l'educació física i l'esport, són les noranta-sis actuacions que va tenir a l'estranger com a conferenciant principal, com a ponent o dictant lliçons inaugurals o de clausura. Aquesta xifra suposa una mitjana de cinc conferències internacionals per any, des del 1962 fins a la seva mort. També són de destacar els 39 articles publicats en 22 revistes estrangeres durant vint-i-un anys (des del 1963 fins al 1983) escrits en francès, anglès, alemany, italià i portuguès. En aquesta línia s'emmarquen les sis obres col·lectives editades en francès (3) i anglès (3) en les quals va participar com coautor. La comunitat científica i professional d'educació física i esports va dispensar a Cagigal, durant la seva presència internacional, un reconeixement pràcticament unànime. De fet li van atorgar diversos premis i va gaudir en vida d'un enorme prestigi personal, cimentat en les seves realitzacions, els seus càrrecs internacionals, la seva obra escrita i la seva vàlua personal. Entre les distincions obtingudes podem destacar l'obtenció el 1971 del prestigiós guardó "Philip Noel Baker Research Award" per la seva contribució com a filòsof de l'esport. En general va estar considerat per la pràctica totalitat de la comunitat mundial, com un dels experts pensa-

dors i organitzadors en educació física i esport més carismàtics.

En els vint-i-sis anys d'actuació professional (des de la seva primera publicació el 1957), Cagigal va portar a terme una intensa activitat intel·lectual tant a nivell nacional com internacional. Va registrar 548 actuacions en diferents mitjans de comunicació i a través de diverses fórmules, el que equival a una mitjana de vint-i-una activitats intel·lectuals per any. Així es distribueix el conjunt de la producció enregistrada i estudiada: 171 conferències, 147 articles, 64 ponències i lliçons inaugurals o de clausura, 60 cursos docents, 30 pròlegs, 13 taules rodones, 10 investigacions (de caràcter empíric), 9 llibres, 8 capítols d'obra, 4 col·laboracions en diccionaris (amb cinc entrades temàtiques), 3 ressenyes bibliogràfiques, 1 tesi doctoral, 11 treballs diversos (que inclou diverses activitats: panegírics, programes de televisió o documents de diferent naturalesa) i 17 treballs inèdits.

Els temes tractats en el conjunt de la producció intel·lectual ressenyada responen a la següent distribució quantificada per àmbits de coneixement (no tots els treballs són originals, alguns són repeticions d'altres realitzats amb anterioritat): esport, 74 aportacions; educació, 74; sociologia, 48; educació física 38; l'home, 30; l'olimpisme, 30; psicologia, 28; epistemologia, 24; oci, 14; futbol, 11; filosofia, 7; lleis, 6; dona, 6; perspectiva, 4; informació (INEF de Madrid), 4; aire lliure, 4; didàctica, 3; cos, 3; comunicació, 3; teatre, 3; Espanya, 3; equipaments, 2; boxa, 2; gestió, 2; tercera edat, 2; mundial'82, 2; televisió, 2; història, 1; música, 1; semàntica, 1; religió, 1; i així fins a 23 temes més amb una sola presència.

De les dades anteriors corresponents a la seva producció podem concloure que la producció oral (235 produccions) i la publicació escrita (253) estan molt igualades, encara que lleugerament a

favor d'aquesta segona. Els 60 cursos docents indiquen la important activitat pedagògica de Cagigal durant el poc més de quart de segle que va prodigar el seu magisteri. La decantació temàtica per l'"esport", l'"educació" i l'"home" en primer lloc, segon i cinquè respectivament, consolida la idea del triple pilar temàtic de què parlava anteriorment i que va constituir el triangle ideològic cagigalià.

Els altres temes que apareixen amb una alta freqüència indiquen l'interès de l'autor per la multidisciplinarietat aplicada a l'esport i a l'educació física: psicopedagogia (inclosa en el tema d'"educació"), sociologia, psicologia, epistemologia i, a molta distància, filosofia i prospectiva. La presència d'altres dos temes importants com són l'"educació física" i l'"olimpisme" demostren el notable interès de l'autor per ambdues realitats. La primera està íntimament lligada a la fundació de l'INEF i, per extensió, a les organitzacions internacionals a les quals va pertànyer. La segona realitat va seduir sempre a Cagigal, involucrant-se activament en el moviment olímpic. En conseqüència l'"olimpisme" es va convertir en el tema específic, apart de l'"esport", més tractat al llarg de la seva trajectòria professional.

Sembla evident que la obra de Cagigal ha estat molt difosa però poc llegida. Entre les raons que podríem esmentar per explicar aquest fet podríem citar les següents: 1. Gran part de l'edició de les seves obres es regalava i, per tant, es valorava poc. 2. Els escrits de caràcter filosòfic i interpretatiu no eren populars en el col·lectiu de professors, entrenadors i alumnes de l'educació física i l'esport. 3. Va predicar en un ambient amb poca sensibilitat intel·lectual. 4. Els ambients intel·lectuals del país no eren receptius a aquest tipus d'obres, ja que consideraven l'esport com un tema de segon ordre. 5. Les seves obres s'empraven freqüentment com a

referències de prestigi pels professionals de l'educació física i l'esport, però sense conèixer-les prou.

Les obres publicades eren ben rebudes per la premsa especialitzada, que anunciava a bombo i platerets l'aparició d'una obra seva després de l'acte de presentació de la nova obra organitzat per Cagigal. Aquesta circumstància augmentava, de forma considerable, el seu prestigi i el seu carisma d'intel·lectual, però la seva obra no va arribar a ser coneguda per gran part del col·lectiu, encara que sí que sabien de la seva existència. En canvi sí que va arribar el seu missatge a gran part dels professionals de l'educació física a través de les seves classes a l'INEF, les conferències i, sobretot, les declaracions de premsa que realitzava periòdicament.

Des de les seves primeres declaracions de premsa entorn als temes estudiats i, en especial, els que conformen el seu triangle ideològic, fins les seves darreres entrevistes abans de la seva mort, s'aprecia en Cagigal una línia intel·lectual invariable fidel als plantejaments inicials, si bé van variant els arguments, els enfocaments i els exemples amb el ferm propòsit d'ajudar, en tot moment, a transmetre eficaçment el seu missatge. S'observa durant tota la seva vida una independència ideològica (tocant a la tossudesa) que li comporta greus problemes polítics, sobretot en la tercera etapa intel·lectual. En aquest últim període, amb freqüència, efectua fortes declaracions contra les polítiques esportives desenvolupades, critica a certs personatges públics de l'esport i publica en la premsa articles contra la Llei de Cultura Física i Esports.

La imatge que transmetia era la que corresponia a un intel·lectual de l'esport (en els cercles periòdics se l'anomenava generalment filòsof de l'esport espanyol). Cult, erudit, honest i creïble, Cagigal sempre va gaudir d'un incon-

dicional predicament entre els professionals de la premsa i se'l considerava l'home adient per a ocupar les més altes responsabilitats de l'esport espanyol. La seva ascensió en els mitjans de comunicació social fou aprofitada hàbilment per Cagigal per a llançar periòdicament les seves consignes didàctiques a la població i alertar dels perills que aguitaven l'esport, denunciar les manipulacions que patia l'olimpisme o reivindicar la vital importància de l'educació física en l'educació general de l'home.

Quant a les contribucions de José María Cagigal en el camp del saber, puc convenir que analitza l'esport i l'educació física des de la pluridisciplinarietat de les ciències socials i/o humanes. Va tractar d'interpretar l'esport com una totalitat que ha de configurar el seu propi *corpus* de coneixement, el seu lèxic específic, els seus principis i mètodes, tot això mitjançant un procés transversal i interdisciplinari. Cagigal va explicar que no es pot estudiar un concepte tan polisèmic com l'esport a partir d'una sola disciplina i va rebutjar, també, els intents corporativistes de crear una ciència de l'esport a partir del fet original esportiu, al marge del suport de les ciències mares. Va considerar que la autèntica originalitat de l'esport s'assoliria per mitjà de l'estudi aplicat de les ciències suport, i aquestes, alhora, es beneficiarien de certs coneixements extrapolats de la realitat científica de l'esport.

Encara que va defensar sempre la idea d'una multidisciplinarietat aplicada a l'estudi de l'esport, negant el protagonisme d'una sola disciplina per a l'estudi de l'esport, per important que aquesta fos, es va servir de la filosofia (o de la interpretació filosòfica) per a realitzar pràcticament aquesta interdisciplinarietat. És el mètode i la manera filosòfica de tractar l'esport el que caracteritza l'obra cagigaliana, més que la construcció o no d'una filosofia de l'esport.

Tal com hem pogut comprovar en el nostre estudi, Cagigal ha estat un pensador i un intel·lectual que ha deixat la seva empremta a les àrees del saber, corresponents a les ciències humanes, que hem considerat: la filosofia, la psicologia, la psicopedagogia, la sociologia, la prospectiva i l'epistemologia. Malgrat ser considerat com un filòsof i un pedagog, el nostre autor no pot ser encasellat professionalment en cap de les disciplines consignades, ni pertany a cap corrent o tendència ideològica ni política declarada. Abans de tot, és un humanista que se serveix de les diferents ciències humanes i les aplica a l'esport i a l'educació física, a través de la interpretació filosòfica.

Un tret fonamental i identificador de l'autor estudiat és el fort traspass que existeix entre la seva biografia i la seva obra. Puc afirmar que la seva trajectòria vital, el seu caràcter i el seu ideari, és a dir els seus aspectes biogràfics, estan reflectits en la seva obra essent aquesta una de les claus per a comprendre la trajectòria de José María Cagigal Gutiérrez: la constant congruència entre la vida i l'obra. S'observa una inequívoca vocació de lligar la seva vida i la seva obra, de plasmar en aquesta el que succeeix en aquella (la seva vida li serveix d'índex per a la seva obra, a partir de concedir valor suprem a la dignitat humana i considerar l'home com a obra mestra de Déu). Tots els sentiments, desitjos, projectes i realitzacions que apareixen en la seva obra són com una continuïtat de la seva biografia. Cagigal viu els valors dels quals parla i transmet.

El jo essencial de Cagigal està immers en el seu entorn social per mitjà del compromís amb l'home i la societat (que el conforma i envolta) a través de l'esport. El seu compromís social és vertaderament un compromís humà, ja que no es restringeix als problemes socials sinó que es dirigeix bàsicament a l'home quant a indi-

vidu social per naturalesa. L'obra de Cagigal és transparent i els seus valors han perdurat al llarg dels anys, traspasant el temps, és a dir, les característiques de l'obra cagigaliana han romàs però evolucionant. Encara que rep diverses influències ideològiques i està condicionat per la seva formació i talent humanístic, és un autor únic que no pertany a cap

generació ni a cap escola, ans al contrari contribueix notablement a una nova manera d'entendre i interpretar l'home: l'*homo deportivus*.

Després d'estudiar la vida i l'obra de José María Cagigal Gutiérrez, puc confirmar que ha estat un home capdavanter i decisiu en la nova orientació de l'esport i l'educació física a Espanya, va contri-

buir a la seva dignificació intel·lectual i a la seva consolidació institucional i social. Se'l pot considerar, sense cap dubte, com el millor i el més prolífic pensador contemporani que ha donat aquest país en l'àrea de l'esport i de l'educació física.

A l'estranger va gaudir de gran prestigi i es va convertir en un líder mundial en l'àmbit de l'educació

física i l'esport. Va ajudar, des de la seva privilegiada talaia en els circuits politicoprofessionals, a difondre la seva idea d'una educació física humana i pedagògica, que constituïa una notable alternativa respecte a l'educació física tecnològica que estava en apogeu en aquella època.